

Nr 201.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 232 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 februari 1944, föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid statsrådsprotokollet fogat förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278);

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i förenämnda statsrådsprotokoll angivna grunder meddela föreskrifter i fråga om befordran av viss tvångsvis till övergångsstat överförd personal, som under längre tid varit eller kommer att vara inkallad till tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt beredskap.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr L. Bondeson m. fl. (I: 115) och den andra inom andra kammaren av herr T. V. Lundell (II: 371), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och därav föranledda förslag åsyftande sådan ändring av avlöningsreglementet för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring, att från aktiv stat, reservstat och övergångsstat pensionsavgången personal i reserven erhåller månadslön lika med den som utgår till motsvarande personal på aktiv stat utan minskning med belopp motsvarande summan av tjänste- och familjepensionsavdragen för den sistnämnda personalen;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar E. Sylwan och A. Mannerskantz (I: 298) och den andra inom andra kammaren av herr S. Lundberg i Hälsingborg (II: 481), vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, angående ändring i vissa delar av krigsavlöningsreglementet måtte besluta det tillägget till det i propositionen framlagda förslaget, att den i 5 § k) omförmälda reservpersonalen jämväl medges att för bestämmande av löneklass likställa anställning i reserv i sex år med tre års anställning på aktiv stat.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 115 och I: 298.

Departementschefen har inledningsvis framhållit, att hittills vunna erfarenheter rörande tillämpningen av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) givit vid handen, att reglementet behöver förtydligas och kompletteras i vissa hänseenden framför allt med hänsyn till förhållandena under förstärkt försvarsberedskap och mobilisering.

Ett av särskilda utredningsmän — *1942 års krigsavlöningssakkunniga* — den 13 februari 1943 avgivet utlåtande med förslag till nytt krigsavlöningsreglemente jämte följdförfattningar har icke, med hänsyn till under remissbehandlingen framställda erinringar, ansetts böra läggas till grund för en framställning i ämnet till riksdagen.

Frågan om revision av krigsavlöningsreglementet har enligt beslut av Kungl. Maj:t den 12 november 1943 gjorts till föremål för fortsatt handläggning inom försvarsdepartementet genom särskilt tillkallade sakkunniga. I avvaktn på resultatet av denna utredning har departementschefen funnit förslag böra avlåtas till riksdagen om vissa omläggningar av mera begränsad räckvidd, vilkas genomförande framstår såsom särskilt angeläget, nämligen frågorna om reglering av avlöningsförmånerna under krigstjänstgöring för personal på övergångsstat och reservstat samt från nämnda stater avgången, reserven tillhörande personal ävensom för viss personal i krigsmaktens reserver. Det inom departementet pågående utredningsarbetet har i första hand inriktats på dessa frågor och i en särskilt upprättad promemoria — i det följande benämnd *departementspromemorian* — hava angivits vissa riktlinjer för en förbättring av löneförmånerna för bland annat berörda personal-kategorier.

Över departementspromemorian ha, till följd av remiss, utlåtanden avgivits av *försvarsväsendets lönenämnd, försvarets civilförvaltning, chefen för försvarsstaben* samt *cheferna för armén, marinen och flygvapnet*. Vidare ha *Svenska officersförbundet, Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden, Svenska underofficersförbundet, Svenska reservunderofficersförbundet, Försvarsväsendets underbefälsförbund* samt *Civilmilitära tjänstemannaföreningen* beretts tillfälle yttra sig över promemorian.

I viss anslutning till de i departementspromemorian angivna synpunkterna samt med beaktande av under remissbehandlingen framkomna erinringar framlägger departementschefen även förslag om löneförmåner under krigstjänstgöring för *dels* personal på övergångsstat och reservstat ävensom från nämnda stater avgången, reserven tillhörande personal, *dels ock* viss personal i krigsmaktens reserver. I samband härmed har departementschefen ansett sig böra upptaga jämväl några i departementspromemorian behandlade spörsmål beträffande vissa andra personalkategorier.

Departementschefen har vidare, i anslutning till ett av försvarsväsendets lönenämnd i ämnet avgivet förslag, upptagit frågan om befordran av viss till övergångsstat tvångsvis överförd personal, vilken varit inkallad till längre tids tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap.

Avlöningsförmåner under krigstjänstgöring för personal på övergångsstat och reservstat ävensom från nämnda stater avgången, reserven tillhörande personal. Enligt nuvarande bestämmelser utgår månadslönen för personal på övergångsstat ävensom för från sådan stat avgången, reserven tillhörande personal efter löneklass, motsvarande den, enligt vilken vederbörande uppbar eller omedelbart före inträdet i reserven uppbar avlöning på övergångsstat. I *departementspromemorian* har framhållits, att denna föreskrift för kompaniofficerare och underofficerare i åtskilliga fall medfört en såväl i förhållande till vederbörandes tjänstegrad som i jämförelse med övriga personalgrupper ogynnsam löneställning. Under erinran om att försvarsväsendets lönenämnd tidigare framhållit behovet av en förbättrad löneställning för personal på övergångsstat har i departementspromemorian framlagt förslag till ändrade månadslönebestämmelser för ifrågavarande personal vid tjänstgöring under förstärkt försvarsberedskap och mobilisering.

I departementspromemorian har vidare, under erinran att såväl 1942 års reservbefälssakkunniga som försvarsväsendets lönenämnd uttalat sig för att reservstatspersonalens ekonomiska villkor borde förbättras under krigstjänstgöring, framlagts förslag om förbättrade lönevillkor för reservstatspersonal och för personal i reserven, som avgått från nämnda stat.

I de över departementspromemorian avgivna *yttrandena* hava de framlagda förslagen i allmänhet tillstyrkts. Försvarets civilförvaltning har dock påyrkat vissa jämkningar i förslaget.

Departementschefen har rörande avlöningsförmånerna under krigstjänstgöring till nu avsedd personal för egen del anfört följande.

För all personal, som är underkastad krigsavlöningsreglementets tillämpning, gäller att uppflyttning till högre löneklass må äga rum endast i den mån Kungl. Maj:t sådant föreskriver. Dylig föreskrift har meddelats att tills vidare gälla under förstärkt försvarsberedskap. För närvarande synes anledning icke föreligga att vidtaga någon ändring härutinnan. I händelse av krig eller eljest vid skärpning av nuvarande läge torde emellertid frågan om löneklassuppflyttning böra tagas under förnyat övervägande.

I fråga om löneställningen för personal på övergångsstat och reservstat samt från nämnda stater pensionsavgången, reserven tillhörande personal ha erinringar särskilt riktats mot att kompaniofficerare och underofficerare vid tjänstgöring under tid, då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt, i många fall erhålla lägre avlöning än reservanställd personal i motsvarande tjänstegrad. Detta förhållande sammanhänger främst med att personal, som frivilligt överförts till övergångsstat eller som övergått till reservstat, enligt nuvarande bestämmelser oberoende av befordran till högre tjänstegrad vid tjänstgöring under beredskap och i krig — därest icke konstituering sker till högre tjänstegrad — erhåller lön enligt den lönegrad, vilken vederbörande tillhörde vid avgången från aktiv stat. Särskilt med hänsyn till personalens föregående utbildning och anställning på aktiv stat framstår det emellertid såsom otillfredsställande, att densamma i vissa fall får åtnöjas med lägre lön än motsvarande reservanställd personal. Jag biträder fördenskull det i departementspromemorian framförda förslaget, att lönen för kompaniofficerare och underofficerare på övergångsstat och reservstat samt från nämnda stater pensionsavgången, reserven tillhörande personal skall utgå lägst efter den lägsta löneklassen inom den mot tjänstegraden svarande lönegraden.

Personal, som tvångsvis överförs till övergångsstat, äger enligt för fred gällande bestämmelser för löneklassuppflyttning tillgodoräkna sig före uppnådd pensionsålder fullgjord tjänstgöring enligt vissa närmare angivna grunder. Vad i promemorian föreslagits i fråga om bestämmande av löneklass för sagda personal överensstämmer i sak med vad som för närvarande gäller. För egen del ifrågasätter jag icke någon avvikelse från förslaget på denna punkt.

I fråga om beräkning av tjänstgöringstid för uppflyttning i högre löneklass av personal, som frivilligt överförs till övergångsstat, samt av personal på reservstat bör hänsyn tagas till vad härutinnan kan komma att föreskrivas för den reservanställda personalen. Personal, som frivilligt överförs till övergångsstat, samt personal på reservstat är för närvarande varken i fred eller under krigs- och beredskapsförhållanden berättigad att inom vederbörlig lönegrad vinna uppflyttning i högre löneklass, oavsett längden av fullgjord tjänstgöring. Enligt det i promemorian skisserade förslaget skulle ifrågavarande personalkategorier för löneklassplacering äga taga i beräkning såväl tidigare i anställning på aktiv stat som efter överföringen till övergångsstat eller reservstat fullgjord tjänstgöring, vare sig denna infallit före eller efter den förstärkta försvarsberedskapens intagande. Gentemot detta förslag har försvarets civilförvaltning bland annat anmärkt, att ett genomförande av detsamma måste bli förenat med praktiska svårigheter. Införskaffandet av uppgifter om tjänstgöringsförhållanden, avseende längesedan förflutna tidsperioder, skulle enligt ämbetsverkets mening bli synnerligen tidsödande och arbetskrävande och i vissa fall, såsom exempelvis beträffande numera nedlagda förband, knappast låta sig göra utan omfattande undersökningar av förbandens arkiverade handlingar. Civilförvaltningen har för sin del förordat, att för löneklassuppflyttning må tagas i beräkning allenast tjänstgöring, som fullgjorts efter den förstärkta försvarsberedskapens intagande den 2 september 1939, med tillämpning därvid av de regler, som gälla för den till övergångsstat tvångsvis överförda personalen. De av civilförvaltningen sålunda anförda synpunkterna torde icke kunna frånkännas sakligt fog, helst som det här gäller att bereda personalen ekonomisk kompensation just på grund av den beredskapstjänstgöring, som ålagts densamma. För egen del anser jag mig med hänsyn härtill böra förorda den begränsningen i förhållande till det i promemorian framförda förslaget, att allenast tid, som infallit efter den 2 september 1939, må tagas i beräkning för bestämmande av löneklass för sagda personal. Såsom förut framhållits, anser jag i övrigt bestämmelserna för ifrågavarande personalgrupper böra utformas i saklig överensstämmelse med föreskrifterna för den reservanställda personalen. I anslutning till vad jag i det följande kommer att föreslå för viss reservpersonal, förordar jag fördenskull, att personal, som frivilligt överförs till övergångsstat, samt personal på reservstat ävensom från nämnda stater pensionsavgången personal medges rätt att under tid då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt vinna uppflyttning till högre löneklass i mån av — efter tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes — fullgjord tjänstgöring. Såsom civilförvaltningen förutsatt, bör härvid tjänstgöringen anses motsvara tjänstgöring under dubbelt så lång tid i beställning på aktiv stat. Det må framhållas, att detta givetvis icke innebär förkortning av den minimitid om tre år, varunder vederbörande med tillämpning av fredsbestämmelserna för aktiv personal skolat tillhöra en viss löneklass, innan uppflyttning kan ske.

Vad här ovan sagts om personal, som frivilligt överförs till övergångsstat, och om personal på reservstat gäller även beträffande bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. fl. läkare samt bataljonsveterinär vid fältveterinärkåren.

Avlöningsförmåner under krigstjänstgöring för viss personal i krigsmaktens reserver. I sitt med skrivelse den 6 november 1942 avgivna förslag till förordningar angående personal i arméns, marinens och flygvapnets reserver förordade 1942 års reservbefälssakkunniga nya regler i fråga om lönegrads- och löneklassplacering i fredstid för den personal, varom här är fråga. De sakkunniga förordade sålunda, att löneklassuppflyttning för reservpersonalen skulle ske i hälften så snabb takt som för den aktiva personalen, d. v. s. i allmänhet efter att ha tillhört en och samma löneklass i sex år.

Vid framläggandet av propositionen nr 143 till 1943 års riksdag angående krigsmaktens reservpersonal uttalade emellertid föredragande departementschefen, att tillräckliga skäl icke syntes föreligga att frångå dittills gällande principer för löneklassuppflyttning för reservpersonal i fredstid. Frågan om beredskapsinkallades avlöning borde nämligen enligt departementschefens mening icke vara avgörande för regleringen av avlöningsförmånerna under ordinarie fredstjänstgöring och krigsavlöningsreglementet vore föremål för översyn.

Riksdagen godkände departementschefens ståndpunkt beträffande avlöningsförmånerna till personalen i reserverna under fredstjänstgöring, men förutsatte, att frågan om reglerna för löneklassuppflyttning och avlöningsförmånerna över huvud taget för reservpersonal under beredskaps- och krigstjänstgöring skulle komma att upptagas till prövning i samband med den pågående översynen av krigsavlöningsreglementet.

Med anledning av vad riksdagen sålunda uttalat har i *departementspromemorian* till närmare prövning upptagits frågan om den löneklass, efter vilken lönen skall utgå för förtidsavgången, reservanställd, värnpliktsavgången, övergångsanställd och aspirantanställd reservpersonal under beredskaps- och krigstjänstgöring. En tänkbar lösning av frågan om förbättring av reservpersonalens löneförmåner vore, framhålles i promemorian, att — i överensstämmelse med vad 1942 års reservbefälssakkunniga föreslagit — reservpersonalen medgäves att för bestämmande av löneklass likställa *anställning* i reserv i sex år med tre års anställning på aktiv stat. För att icke denna beräkningsgrund vid längre tids beredskaps- och krigstjänstgöring skulle bliva mindre förmånlig än nuvarande regler för löneklassuppflyttning, måste emellertid, likaså i överensstämmelse med nämnda sakkunnigas förslag, ifrågavarande lönetursregel kompletteras med en bestämmelse av innebörd, att *tjänstgöring*, som med tillämpning av de för motsvarande personal på aktiv stat gällande bestämmelserna berättigade till löneklassuppflyttning, skulle anses motsvara anställning i reserv under dubbelt så lång tid. Även vissa andra kompletterande bestämmelser, som närmare angivits, bleve erforderliga. Förbud mot tillträde av lön efter högre löneklass efter uppnådd pensionsålder borde icke stadgas i förevarande sammanhang, enär de numera gällande reservbefälsskulleförelserna icke i dylikt fall hindra löneklassuppflyttning under fredstjänstgöring.

Vad i departementspromemorian anförts rörande förbättring av löneförmånerna under beredskaps- och krigstjänstgöring för reservpersonalen har

tillstyrkts eller lämnats utan saklig erinran av försvarsväsendets lönenämnd, chefen för försvarsstaben samt cheferna för armén, marinen och flygvapnet. Försvarets civilförvaltning har påyrkat vissa jämkningar i begränsande riktning, varemot flertalet personalsammanslutningar framställt önskemål om längre gående förbättringar än enligt det i promemorian skisserade förslaget.

En närmare redogörelse för innehållet i yttrandena lämnas å s. 23—25 i propositionen.

För egen del har *departementschefen* anfört följande.

Beträffande reserven tillhörande förtidsavgången, reservanställd, reservutnämnd, värnpliktsavgången, aspirantanställd och övergångsanställd personal samt annat underbefäl i reserven än sistsagda personal ävensom officerare i väg- och vattenbyggnadskåren har ifrågasatts, att personalen skulle äga att för uppflyttning i högre löneklass taga i beräkning även tid, varunder vederbörande utan att ha fullgjort tjänstgöring tillhört reserven. Förslaget innebär i sak, att av den tid, vederbörande icke tjänstgjort, hälften skulle få tagas i beräkning för löneklassuppflyttning. Med hänsyn särskilt till de kostnader, som ett genomförande av förslaget i denna del skulle innebära, kan jag icke tillstyrka en så långt gående förbättring av reservpersonalens avlöningsförmåner. Emellertid synes det mig skäligt, att den reservpersonal, varom här är fråga, vid tjänstgöring under beredskap och krig erhåller någon förbättring i nu utgående avlöningsförmåner. En dylik förbättring torde på sätt försvarets civilförvaltning föreslagit kunna åstadkommas genom att tjänstgöring fullgjord efter den 2 september 1939 medgives dubblerad på sätt gäller för den till övergångsstat tvångsvis överförda personal, vilken icke uppehåller för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning eller eljest tages i anspråk för ständig tjänstgöring. Jag förordar sålunda, att för här avsedd personal tjänstgöring, som fullgjorts efter tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, anses motsvara tjänstgöring under dubbelt så lång tid i beställning på aktiv stat.

Avlöningsförmåner för vissa nytillkomna personalgrupper, för personal i arvodesbefattning, m. m. I *departementspromemorian* ha, förutom frågan om löneförmånerna för personal å övergångsstat och reservstat samt i krigsmaktens reserver, upptagits vissa spörsmål berörande jämväl andra kategorier av fast anställd personal. Sålunda har i huvudsak föreslagits följande.

I 5 § 1 mom. krigsavlöningsreglementet har ansetts böra intagas bestämmelser beträffande de efter utfärdandet av krigsavlöningsreglementet nytillkomna personalkategorierna volontärer över stat, manskap på civilanställningsstat, personal på avgångsstat och personal på disponibilitetsstat.

I anslutning till de numera gällande fredsavlöningsbestämmelserna för innehavare av arvodesbefattningar, avsedda att bestridas av pensionerad militär personal, har föreslagits stadgande av innebörd, att innehavare av dylik befattning skall åtnjuta månadslön enligt krigsavlöningsreglementet efter den löneklass, till vilken arvodesbefattningen är hänförd. Vissa särbestämmelser hava därutöver ansetts erforderliga för personal på avgångsstat och disponibilitetsstat, som förordnats å arvodesbefattningar.

Vidare har i *departementspromemorian* föreslagits bestämmelser angående månadslön för personal, som erhållit avsked med tillstånd att så-

som lönlös kvarstå i regemente (kår), i flottan, i kustartilleriet eller i flygvapnet av innebörd, dels att dylik beställningshavare för bestämmande av lönegrad och löneklass skall äga bibehålla den placering han innehade omedelbart före avskedet och för åtnjutande av lön i högre löneklass äga taga i beräkning såsom aktiv beställningshavare och efter avskedet fullgjord tjänstgöring, dels ock att lönen skall utgå efter den högre lönegrad och löneklass, vartill vederbörande skolat vid kvarstående å aktiv stat hänföras vid befordran till sådan lönegrad.

Bestämmelserna angående pensionsavgången personal hava ansetts böra kompletteras med hänsyn till från avgångsstat och disponibilitetsstat pensionsavgångna beställningshavare.

För bataljonsveterinär vid fältveterinärkåren, som enligt nu gällande krigsavlöningsbestämmelser åtnjuter månadslön enligt lägsta löneklassen av den för bataljonsläkare bestämda lönegraden, d. v. s. efter högre lönegrad än bataljonsveterinär på stat, har föreslagits, att han skall hänföras till samma lönegrad och löneklass som bataljonsveterinär.

Reservkadetterna vid flottan, som numera enligt fredsbestämmelserna skola avlönas i likhet med värnpliktiga, har föreslagits skola avlönas på samma sätt enligt krigsavlöningsreglementet i stället för som hittills i likhet med flaggkorpraler på aktiv stat. Övergångsbestämmelser hava dock ansetts erforderliga.

Med hänsyn till att landstomsorganisationen upphört har härav betingad ändring i krigsavlöningsbestämmelserna föreslagits.

För att bereda före den 1 juli 1936 från reservstat avgången personal samma löneställning som reservpersonal i samma tjänstegrad har föreslagits vissa nya avlöningsföreskrifter.

Departementschefen har rörande dessa spörsmål för egen del anfört följande.

Vad i promemorian föreslagits rörande borttagande av rätten för reservkadetter vid flottan att uppbära månadslön efter lägsta löneklassen av den för flaggkorpral bestämda lönegraden föranleder icke någon erinran från min sida. Härvid böra dock nuvarande reservkadetter, vilka redan kommit i åtnjutande av månadslön såsom fast anställda flaggkorpraler, genom särskild övergångsbestämmelse skyddas mot löneminskning. Därest ifrågavarande förslag godtages, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga övergångsbestämmelser.

Aspiranter och kadetter, vilka icke innehava fast anställning vid krigsmakten, äro enligt för fred gällande bestämmelser icke berättigade åtnjuta mot månadslönen svarande förmån. För aspiranter och kadetter, vilka innehava fast anställning såsom underofficerare eller underbefäl, gäller i fredstid, att vederbörande under utbildningen vid krigsskolan samt motsvarande utbildning vid marinen och flygvapnet beviljas tjänstledighet från innehavande beställning med frånträdande av samtliga med beställningen förenade löneförmåner och under sagda utbildning erhålla värnpliktigs avlöningsförmåner i likhet med övriga aspiranter och kadetter. Nämnda fast anställda kunna dock på grund av försörjningsplikt mot anhöriga efter Kungl. Maj:ts prövning medgivnas att under tiden för nämnda utbildning bibehålla med beställningen på aktiv stat förenade löneförmåner. Då det i varje fall under beredskapsförhållanden kan ifrågasättas, om skäl förefinnas att frångå

i fred gällande grunder för avlöning till aspiranter och kadetter vid officersutbildning, synes bemyndigande böra lämnas Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån månadslön skall utgå.

Enligt föreskrift i 2 § 2 mom. krigsavlöningsreglementet är tjänsteställningen avgörande för den krigslöneklass, till vilken vederbörande hänföres. Till undvikande av att aspiranter och kadetter i en och samma skola eller utbildningskurs erhålla avlöning enligt olika krigslöneklasser, kan det visa sig lämpligt, att särskilda föreskrifter utfärdas om den krigslöneklass, eleverna skola tillhöra. Dylka särbestämmelser kunna även visa sig erforderliga för att ernå största möjliga likställighet mellan aspiranter och kadetter vid de olika försvarsgrenarna. Med hänsyn härtill synes Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att utfärda särskilda bestämmelser om krigslöneklass för aspiranter och kadetter.

De i promemorian förordade jämkningarna av föreskrifterna rörande avlöning till personal i arvodesbefattning synas mig böra godtagas.

Vad enligt det föregående i promemorian i övrigt föreslagits har icke för-
anlett saklig erinran från min sida.

I detta sammanhang torde få anmälas fråga om viss ändring av den vid krigsavlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen. Enligt förteckningen är vicekorpral vid armén eller flygvapnet hänförd till 3:e krigslöneklassen. För marinens del finnes icke någon befattning upptagen i nämnda löneklass. De befattningshavare vid marinen, som närmast motsvara vicekorpral vid armén och flygvapnet — 2:a klass sjöman och 2:a klass kustartillerister — ha åtnjutit terminslön endast enligt 2:a krigslöneklassen. Detta förhållande har hittills haft mindre betydelse, då angivna manskapskategorier vid marinen varit fast anställda och därför åtnjutit avlöningsförmåner, som huvudsakligen icke varit anknutna till viss krigslöneklass. Numera vidareutbildas emellertid vid flottan vissa värnpliktiga meniga till 2:a klass sjöman (yrkesmän). Vid kustartilleriet avses motsvarande utbildning skola igångsättas. De färdigutbildade komma för kustartilleriets del att benämnas vicekorpraler. I enlighet med förslag av marinförvaltningen, som tillstyrkts av försvarsväsendets lönenämnd, böra för ernående av likformighet mellan försvarsgrenarna 2:a klass sjöman vid flottan och vicekorpral vid kustartilleriet hänföras till 3:e krigslöneklassen. Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att — i anslutning till av riksdagen tidigare lämnat bemyndigande (prop. 1939:246; skr. nr 239) att i tjänsteförteckningen vidtaga de jämkningar, som kunna föranledas av ändrade förhållanden — vidtaga härav betingad jämkning i tjänsteförteckningen.

Befordran till högre lönegrad av personal, som tvångsvis överförs till övergångsstat.

Enligt gällande bestämmelser, intagna under 15 och 26 §§ i kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstater, må till övergångsstat tvångsvis överförd beställningshavare av kompaniofficers eller underofficers tjänstegrad (tjänsteklass), vilken uppehåller för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning eller eljest tages i anspråk för ständig tjänstgöring, kunna befordras till beställning av kompaniofficers eller underofficers tjänstegrad (tjänsteklass) inom högre lönegrad samtidigt med befordran av den i turberäkning närmast efter honom stående beställningshavaren på aktiv stat.

I utlåtande den 13 december 1943 angående avlöningsförhållandena för personal på övergångsstat har *försvarsväsendets lönenämnd* berört frågan om

tolkningen av uttrycket »ständig tjänstgöring» och därvid framhållit, att krigstjänstgöring icke ansetts vara hänförlig till ständig tjänstgöring och sålunda icke berättigat till befordran till högre lönegrad på övergångsstat, även om vederbörande varit inkallad till tjänstgöring i oavbruten följd sedan september 1939. Lönenämnden har i anslutning härtill uttalat, att sakliga skäl syntes tala för att tvångsvis till övergångsstat överförd personal, som under längre tid varit inkallad till krigstjänstgöring, finge räkna dylik tjänstgöring tillgodo i likhet med ständig tjänstgöring i övergångsstatskungörelsens bemärkelse, och även framlagt på denna uppfattning grundade förslag rörande förbättrad ställning för denna personalgrupp.

För egen del har *departementschefen* i detta ämne anfört följande.

Såsom försvarsväsendets lönenämnd påpekat synas sakliga skäl tala för att beträffande tvångsvis till övergångsstat överförd personal, som under längre tid varit inkallad till tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, dylik tjänstgöring likställes med ständig tjänstgöring i övergångsstatskungörelsens bemärkelse.

Sålunda böra beställningshavare tillhörande lönegraderna O 1 och O 2 samt Uo 1 och Uo 2, som innehava högre tjänstegrad än som motsvarar vederbörandes beställning och som tillhört högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad under minst tre år samt efter den 2 september 1939 under tre på varandra följande år fullgjort tjänstgöring under minst fyra femtedelar därav, få befordras till beställning i närmast högre lönegrad på övergångsstat. Vidare bör beställningshavare, som innehar högre tjänstegrad än som motsvarar beställningen och tillhör löneklass närmast högre än den högsta löneklassen i den mot beställningen svarande lönegraden samt fullgjort tjänstgöring av nyss angiven omfattning, kunna befordras till beställning i närmast högre lönegrad på övergångsstat.

Då det syntes tveksamt, huruvida beslutanderätten härutinnan må tillkomma Kungl. Maj:t ensam, torde riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet böra inhämtas.

Författningsförslaget. Departementschefen har under denna rubrik i propositionen lämnat en redogörelse för det upprättade författningsförslaget. De föreslagna ändringsföreskrifterna ha ansetts böra fastställas att gälla från och med den 1 juli 1944.

De av Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagna ändringarna i krigsavlöningsreglementet avse vissa omläggningar av mera begränsad räckvidd och syfta främst till reglering av avlöningsförmånerna under krigstjänstgöring för personal på övergångsstat och reservstat samt från nämnda stater avgången, reserven tillhörande personal ävensom för viss personal i krigsmaktens reserver. Inom försvarsdepartementet pågår utredning, som avser en allmän översyn av avlöningsbestämmelserna för personal vid försvarsväsendet under beredskaps- och krigstjänstgöring. Denna utredning har befunnits icke kunna slutföras inom sådan tid, att förslag till helt nytt krigsavlöningsreglemente kunnat föreläggas den nu församlade riksdagen.

I de likalydande motionerna I: 115 och II: 371 har ifrågasatts löneförbättring för från aktiv stat, reservstat och övergångsstat pensionsavgången per-

sonal i reserven på så sätt, att denna personal skulle komma i åtnjutande av månadslön utan minskning med belopp motsvarande summan av tjänste- och familjepensionsavdrag. Om en sådan ändring i avlöningsbestämmelserna borde, enligt i motionerna framställt yrkande, riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag. Utskottet får med anledning härav erinra, att enligt numera gällande principer all tjänste- och familjepensionsberättigad personal i statens tjänst har att vidkännas pensionsavdrag under hela den tid, som befattningshavaren kvarstår i tjänst, alltså oavsett antalet år, varunder pensionsavdrag vidkänts, och även oavsett det förhållandet att befattningshavaren i särskilda fall kan komma att kvarstå i tjänst utöver den för avgång med tjänstepension stadgade levnadsåldern. I sak gäller sålunda att nettolöner utgå till statens pensionsberättigade befattningshavare, även om lönerna i princip äro fastställda såsom bruttolöner och pensionsavdrag göras å dessa. Med hänsyn härtill, och då ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära en löne reglering för de i motionerna angivna personalgrupperna och denna kunna medföra konsekvenser åtminstone i fråga om löneförhållandena för innehavare av arvodesbefattningar, avsedda för pensionsavgången personal, finner sig utskottet böra avstyrka motionerna i fråga.

Departementschefens förslag rörande avlöningsförmånerna under krigstjänstgöring för personal på övergångsstat och reservstat ävensom från nämnda stater avgången, reserven tillhörande personal, innebär i huvudsak, att ifrågavarande personal under krigstjänstgöring skall äga uppbära månadslön lägst efter den lägsta löneklassen inom den mot tjänstegraden svarade lönegraden, samt att personal på frivillig övergångsstat och på reservstat ävensom från nämnda stater pensionsavgången personal skall under nämnd tjänstgöring äga vinna uppflyttning till högre löneklass i mån av efter den 2 september 1939 fullgjord tjänstgöring, därvid tjänstgöringen skall anses motsvara tjänstgöring under dubbelt så lång tid som i beställning på aktiv stat. Mot de av departementschefen sålunda förordade bestämmelserna har utskottet icke funnit skäl till erinran.

Vidkommande avlöningsförmånerna under krigstjänstgöring för viss personal i krigsmaktens reserver har departementschefen förordat, att för icke pensionsavgången personal tjänstgöring, som fullgjorts efter tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes — såsom sådan tidpunkt avses skola bestämmas den 2 september 1939, d. v. s. den dag då den förstärkta försvarsberedskapen intogs — skall anses motsvara tjänstgöring under dubbelt så lång tid i beställning på aktiv stat och löneklassuppflyttning sålunda medgivas dylik personal, därest denna under en tid av tre år fullgjort beredskaps- eller krigstjänstgöring under en tid av minst ett och ett halvt år.

I de likalydande motionerna I: 298 och II: 481 har föreslagits, att jämte de av departementschefen nu förordade reglerna för löneklassuppflyttning också måtte införas rätt till löneklassuppflyttning för ifrågavarande personal efter anställning under sex år i reserven, vilken anställningstid alltså skulle likställas med tre års anställning på aktiv stat oavsett längden av den tjänstgöring, som kan hava fullgjorts. Tidigare hava förslag av i princip samma inne-

börd framlagts, men hava dessa förslag icke kunnat godtagas av departementschefen med hänsyn särskilt till de kostnader, som ett genomförande av ett dylikt förslag skulle innebära. Med anledning härav och då ett genomförande av förslaget därjämte skulle medföra konsekvenser för personal på övergångsstat och reservstat, enär vid bifall till det motionsvis framlagda förslaget nyssnämnd personal skulle komma i sämre ställning än reservpersonalen, därest icke motsvarande bestämmelser också göras tillämpliga å dem, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka en så långt gående förbättring av reservpersonalens avlöningsförmåner. Vad departementschefen härutinnan föreslagit finner sig utskottet däremot kunna tillstyrka, då detta förslag synes tillgodose behovet av förbättrad löneställning för dem, som under beredskapstiden haft att fullgöra en förhållandevis lång tjänstgöring. Skulle den föreslagna förbättringen icke komma att visa sig tillfredsställande för vissa beställningshavare i reserven, torde ytterligare komensation kunna beredas dessa i annan ordning. Utskottet får sålunda erinra om att riksdagen i annat sammanhang bemyndigat Kungl. Maj:t att göra värnpliktslåneförordningen tillämplig å den personal, varom nu är fråga. Vidare må erinras därom, att underbefäl i reserven under vissa förutsättningar medgivits komma i åtnjutande av bostadsbidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen och att ett motsvarande medgivande av Kungl. Maj:t kan lämnas även officerare och underofficerare m. fl. i reserven, därest detta skulle visa sig vara erforderligt för att tillgodose denna personals behov.

Vidkommande bataljonsveterinärerna vid fältveterinärkåren står det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om deras månadslön i överensstämmelse med den uppfattning, varåt riksdagens år 1943 församlade revisorer givit uttryck under § 3 i den av dem avgivna berättelsen (del I, s. 8 och 9).

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i förevarande proposition och vad departementschefen i samband därmed anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet får hemställa,

I. att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 298 och II: 481 godkänna vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 februari 1944 fogat förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278),

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i förenämnda statsrådsprotokoll angivna grunder meddela föreskrifter i fråga om befordran av viss tvångsvis till övergångsstat överförd personal, som under längre tid varit eller kommer att vara inkallad till tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt beredskap;

II. att motionerna I: 115 och II: 371 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 juni 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 199.

Reservation

av herr *Holmström*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 115 och II: 371 och alltså hemställa,

I. att — — — förstärkt beredskap;

II. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 115 och II: 371 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och därav föranledda förslag åsyftande sådan ändring av avlöningsreglementet för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring, att från aktiv stat, reservstat och övergångsstat pensionsavgången personal i reserven erhåller månadslön lika med den som utgår till motsvarande personal på aktiv stat utan minskning med belopp motsvarande summan av tjänste- och familjepensionsavdragen för den sistnämnda personalen.
